

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců Mgr. Aleše Roztočila a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobkyně: **A. I.**, zast. Mgr. Evou Kantoříkovou, advokátkou, se sídlem Šumavská 519/35, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 16. 10. 2013, č. j. 41 Ad 58/2012 – 36,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobkyni na nákladech řízení o kasační stížnosti 1.300 Kč do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku, k rukám právní zástupkyně žalobkyně.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Předcházející řízení a obsah kasační stížnosti

[1] Žalovaná svým rozhodnutím ze dne 30. 10. 2012, č. j. X (dále též „napadené rozhodnutí“), zamítla námitky žalobkyně a potvrdila rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení č. j. X ze dne 7. 9. 2012, kterým byla zamítnuta žádost žalobkyně z 23. 2. 2011 o přiznání starobního důchodu. Žalovaná v napadeném rozhodnutí uvedla, že žalobkyně vystudovala a část svého produktivního života pracovala v tehdejší Sovětské svazu (SSSR), konkrétně v Arménské sovětské socialistické republice. Po rozpadu Sovětského svazu byla v důsledku válečného konfliktu nucena s rodinou Arménii opustit, uprchla do České republiky, kde jí byla udělena mezinárodní ochrana a později i české občanství. Její doby pojištění získané na arménském území, včetně jejího vysokoškolského studia, jí však nemohly být pro účely českého systému sociálního zabezpečení započítány na základě Dohody o sociálním zabezpečení mezi ČR a SSSR (č. 116/1960 Sb.), protože došlo k ukončení sukcesních jednání mezi Českou republikou a Arménií s tím, že nadále strany nebudou vázány zmíněnou dohodou. Skutečnost, že žalobkyni byl udělen azyl nelze z hlediska důchodového pojištění nijak zohlednit. Doba studia v zahraničí se podle právních předpisů platných v rozhodné době hodnotila jako doba

zaměstnání, pouze pokud se jednalo o československého občana, který byl na zahraniční studium vyslán a zdržoval se v zahraničí s povolením československých orgánů. Posledně uvedená podmínka sice byla odstraněna zákonem č. 110/1990 Sb., stále však trvá překážka pro započtení studia spočívající v tom, že žalobkyně nebyla k studiu v zahraničí vyslána. Další žalobkyní namítané doby pojištění (zaměstnání u společnosti AMP Czech, s. r. o. od 7. 1. 1998 do 1. 2. 1999 a doba péče o paní A. A.), byly žalovanou započteny. Ani tak ovšem žalobkyně nedosáhla zákonem vyžadovaných 27 let pojištění, nýbrž pouze 20 roků a 207 dnů pojištění.

[2] Žalobou ze dne 27. 12. 2012 se domáhala žalobkyně zrušení napadeného rozhodnutí žalované. Uvedla, že v důsledku postupu žalované jako osoba, které byl poskytnut azyl poté, co v důsledku pronásledování musela opustit zemi původu v pokročilém věku, fakticky nemůže nikdy získat důchod z českého systému sociálního zabezpečení. V tom shledávala diskriminaci uprchlíků. Dále namítala, že je poškozena v důsledku odpadnutí Dohody mezi ČSR a SSSR o sociálním zabezpečení k 23. 9. 2009, ačkoli důvodně spoléhala na to, že doby pojištění získané v Arménii se jí budou v České republice započítávat. Česká republika bývalým arménským občanům v této souvislosti neposkytla možnost dodatečně si doby pojištění získané v Arménii zachovat např. dodatečným doplacením pojistného. Žalovaná žalobkyni správně započítala dobu péče o její děti jako náhradní dobu pojištění, ačkoli tato péče byla poskytována rovněž v Arménii v sedmdesátých letech minulého století. V této souvislosti se žalobkyni jeví absurdní, proč jí žalovaná odpírá zohlednit obdobně dobu vysokoškolského studia mezi roky 1969 a 1974. Podle názoru žalobkyně by takový postup byl možný na základě § 11 písm. a) a § 169a zákona č. 100/1988 Sb. Pokud žalovaná odmítla dobu studia žalobkyně započíst s odkazem na to, že k tomuto studiu nebyla žalobkyně vyslána, žalobkyně namítá, že taková podmínka nebyla v právních předpisech obecně stanovena. Vysokoškolské vzdělání žalobkyně bylo navíc rozhodnutím Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy postaveno naroveň českému vysokoškolskému vzdělání, což žalobkyně doložila. Pokud po odpadnutí Dohody mezi ČSR a SSSR vznikla mezera v právu, měla by být ústavně konformně s čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod zaplněna výkladem českých důchodových předpisů tak, aby doba studia žalobkyně byla zohledněna.

[3] Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 16. 10. 2013, č. j. 41 Ad 58/2012 – 36, (dále též „napadený rozsudek“), napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení, a dále rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni na nákladech řízení 2600 Kč. V odůvodnění krajský soud uvedl, že mezi účastníky je sporná otázka započtení doby studia žalobkyně na Arménském státním pedagogickém institutu Ch. Abovjana Řádu rudého praporu v letech 1969 až 1974 pro účely českého důchodového pojištění. Pro posouzení otázky jsou relevantní pouze předpisy českého práva (zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, respektive předchozí právní úprava obsažená v zákonu č. 100/1988 Sb.). Krajský soud dále vyšel ze zjištění, že žalobkyně byla ke dni podání žádosti o přiznání starobního důchodu českou občankou. Soud nezjistil žádný právní předpis, který by byl aplikovatelný na případ žalobkyně a který by stanovil pro započtení doby studie podmínku vyslání ke studiu v zahraničí. Krajský soud odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2012, č. j. 4 Ads 145/2011 - 59, podle něhož se za náhradní dobu pojištění podle § 13 odst. 2 věty druhé zákona č. 155/1995 Sb. považuje i doba studia v zahraničí po dovršení 18 let až do celkové délky šesti let s tím, že se pouze vyžaduje, aby pojištěnec byl k datu podání žádosti o důchod českým občanem.

[4] Proti rozsudku krajského soudu ze dne 16. 10. 2013, č. j. 41 Ad 58/2012 – 36, podala žalovaná (dále též „stěžovatelka“) kasační stížnost. Uvedla, že podle právních předpisů platných k 30. 4. 1990 sice bylo možné považovat studium v zahraničí za dobu zaměstnání, ovšem za podmínky zaplacení pojistného (§ 13 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb.). Stěžovatelka uvedla, že žalobkyni by bylo možné vyhovět, pouze pokud by byla vyslána ke studiu v Arménii Československou republikou, což znamená, že by musela mít povolení československých státních

pokračování

orgánů k pobytu v cizině. Na podporu svého názoru odkázala stěžovatelka na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2008 ve věci sp. zn. 6 Ads 23/2007, kde bylo konstatováno, že vysílání ke studiu v SSSR bylo v rozhodnou dobu upraveno Dohodou mezi vládami ČSR a SSSR z 18. 3. 1958 o vzájemné výměně studentů a aspirantů ke studiu na vysokých školách a vědecko-výzkumných ústavech (č. 25/1958 Sb.). Ke studiu vysílalo Ministerstvo školství. Z citovaného judikátu podle stěžovatelky vyplývá, že aby bylo možné studium v tehdejší SSSR zohlednit jako dobu zaměstnání, muselo by takové studium mít charakter vyslání Ministerstvem školství, tj. období vyslaného pracovníka. Zohlednit studium v bývalém SSSR tedy dle stěžovatelky bylo možné pouze, proběhlo-li v režimu citované dohody o vzájemné výměně studentů, pro účely důchodového pojištění dále provedené vyhláškou Ústřední rady odborů a státního úřadu sociálního zabezpečení č. 102/1957 Ú.l. Právě v důsledku aplikace těchto předpisů pak studující v SSSR byli pro účely důchodového pojištění posuzováni „jako by studovali“ v Československu. Samozřejmou podmínkou bylo ovšem československé občanství vyslaných studentů v době jejich studia, neboť jedině pak československý stát hradil těmto studentům pojistné. Nic z toho však dle stěžovatelky nelze vztáhnout na případ žalobkyně, neboť v době svého studia ani nebyla československou občankou, ani nebyla vyslána ke studiu ani za ní nebylo hrazeno pojistné. Studium žalobkyně proto může být případně jako doba pojištění zohledněno pouze v Arménii, umožňují-li to ovšem tamní předpisy.

[5] Stěžovatelka dále uvedla, že pokud by byl akceptován názor vyslovený krajským soudem, musela by jej aplikovat i na všechny ostatní pojištěnce s českým občanstvím, bez ohledu na stát, v němž studovali, navíc by musela shodně zacházet i se všemi občany členských států EU a dalších smluvních států. Podle stěžovatelky je nutné vzít v úvahu, že v rozhodném období byl československý důchodový systém přísně uzavřeným systémem omezeným prakticky jen na občany a rezidenty. Cílem tehdejší úpravy nepochybně bylo zohlednit jen takové zahraniční studium, které se uskutečňovalo se souhlasem a na základě vyslání československých orgánů, kdy studenti se následně vrátili do Československa. Pokud krajský soud poukázal shodně s žalobkyní na to, že stěžovatelka započítala žalobkyni dobu péče o děti, pak stěžovatelka uvedla, že v tomto případě se jedná o náhradní dobu pojištění, u které není podmínka zaplacení pojistného požadována.

[6] Stěžovatelka dále namítla, že napadený rozsudek je nepřezkoumatelný pro nesrozumitelnost a nedostatek důvodů, neboť krajský soud zavázal stěžovatelku, aby žalobkyni započítala veškeré doby pojištění, čímž krajský soud vybočil z předmětu řízení vymezeného žalobními námitkami uplatněnými žalobkyní. Některé žalobní námitky podle názoru stěžovatelky krajský soud však nevypořádal. Co se týče aplikace důchodových předpisů na osoby, kterým byla udělena mezinárodní ochrana, odkázala stěžovatelka na své vyjádření k žalobě. Argumentace krajského soudu v napadeném rozsudku je dle stěžovatelky kusá, unáhlená a nedostatečně objasňuje, v čem konkrétně spočívají vady napadeného rozhodnutí.

[7] Ke kasační stížnosti se vyjádřila žalobkyně podáním ze dne 21. 2. 2014. Uvedla, že podle čl. 24 odst. 1 písm. b) Úmluvy o právním postavení uprchlíků (č. 208/1993 Sb.) mají mít uprchlíci stejné postavení jako občané přijímajícího státu, a to i v oblasti sociálního zabezpečení. Podle čl. 26 Mezinárodního paktu o hospodářských sociálních a kulturních právech (č. 120/1976 Sb.) je zakázána jakákoli diskriminace. Ze stávající právní úpravy vyplývá, že uprchlíci, kteří museli opustit zemi původu v pokročilejším věku, jsou de facto diskriminováni v oblasti důchodového pojištění, protože nemohou dosáhnout zákonem požadované doby pojištění. Žalobkyně považuje za nespravedlivé, pokud v důsledku odpadnutí Dohody mezi ČSR a SSSR o sociálním zabezpečení zpětně ztratila právo na započtení dob pojištění získaných v Arménii. Za absurdní označila, že pokud by v roce 2009 požádala o předčasný důchod, byl by jí přiznán, pokud však v roce 2011 požádala po dosažení řádného důchodového věku o starobní důchod, doba pojištění jí již chyběla. I bez přihlédnutí k této nespravedlnosti však má za to, že by jí vysokoškolské

studium v Arménii mělo být započteno jako náhradní doba pojištění pouze na základě českých předpisů. Uvedla, že podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2012 ve věci sp. zn. 4 Ads 111/2011 [správně má být 6 Ads 111/2011, pozn. Nejvyššího správního soudu] bylo dovozeno, že ve vztahu k občanům studujícím v zahraničí v době před 30. 4. 1990 nebylo vyžadováno pro započtení jako doby pojištění ani zaplacení pojistného ani vyslání ke studiu. Pro to, aby na žalobkyni bylo aplikováno ustanovení § 11 písm. a) zákona č. 100/1988 Sb., ve znění do 30. 4. 1990, postačuje, že žalobkyně byla občankou České republiky ke dni podání žádosti o přiznání důchodu. Znovu poukázala na to, že její studium v Jerevanu bylo rozhodnutím Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy postaveno na roveň českému vysokoškolskému vzdělání.

II.

Posouzení kasační stížnosti

[8] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti a jejím doplnění. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

[9] Kasační stížnost není důvodná.

[10] Stěžovatelka uplatnila důvody kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[11] Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. „*[k]asační stížnost lze podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.*“

[12] Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. „*[k]asační stížnost lze podat z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.*“

[13] Nejdříve se Nejvyšší správní soud zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku krajského soudu. Jde o vadu, k níž je soud povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s. věta za středníkem). K vadě nepřezkoumatelnosti existuje bohatá judikatura Nejvyššího správního soudu, která za nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost považuje takové rozhodnutí soudu, z jehož výroku nelze zjistit, jak vlastně soud ve věci rozhodl, tj. zda žalobu zamítl, odmítl nebo jí vyhověl, případně, jehož výrok je vnitřně rozporný. Pod tento pojem spadají i případy, kdy nelze rozeznat, co je výrok a co odůvodnění, kdo jsou účastníci řízení a kdo byl rozhodnutím zavázán. Nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů je založena na nedostatku důvodů skutkových, nikoliv na dílčích nedostatcích odůvodnění soudního rozhodnutí. Musí se přitom jednat o vady skutkových zjištění, o něž soud opírá své rozhodovací důvody. Za takové vady lze považovat případy, kdy soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, popřípadě zjištěné v rozporu se zákonem, anebo případy, kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy byly v řízení provedeny (např. rozsudek ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 – 75, č. 133/2004 Sb. NSS).

[14] Takové vady však v napadeném rozsudku krajského soudu zjištěny nebyly; je z něj totiž patrné, jak soud rozhodl i jaké důvody jej k tomu vedly. Tyto důvody jsou popsány logicky a srozumitelně. Lze tedy uzavřít, že napadený rozsudek krajského soudu nepřezkoumatelný není. K námitce stěžovatelky, že není zřejmé, proč ji krajský soud zavázal, aby započítala žalobkyni „*veškeré doby pojištění*“, ačkoli mezi účastníky byla sporná doba studia žalobkyně na pedagogickém institutu v Jerevanu, Nejvyšší správní soud uvádí, že z odůvodnění na str. 15 a 16 napadeného rozsudku vyplývá, že krajský soud vytkl stěžovatelce, že v osobním listu důchodového pojištění

pokračování

založeném ve spise vůbec není zohledněna doba vysokoškolského studia žalobkyně, přičemž důvody, které pro to stěžovatelka v napadeném rozhodnutí uvedla, nemají oporu v zákoně. Dále krajský soud zavázal stěžovatelku, aby se žalobkyní zacházela jako s československou státní občankou, která v letech 1969 až 1974 studovala v zahraničí. Na tomto závazném právním názoru není nic nesrozumitelného (až na určité nepřesnosti, jak bude níže vysvětleno), dokazuje i to, že novým rozhodnutím ze dne 31. 1. 2014, č. j. X, které je založeno v předloženém správním spise, stěžovatelka závazný právní názor krajského soudu respektovala. Není ani pravdou, že by se krajský soud nezabýval některými v žalobě uplatněnými námitkami. Nejvyšší správní soud konstatuje, že krajský soud se s námitkami žalobkyně v potřebném rozsahu vypořádal a odůvodnění jeho rozsudku proto ob stojí.

[15] Po tomto konstatování mohl Nejvyšší správní soud přistoupit k meritornímu posouzení mezi účastníky sporné otázky, zda a jak lze pro účely důchodového pojištění zohlednit dobu studia žalobkyně v Arménii v letech 1969 až 1974.

[16] Podle § 13 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném od 1. 1. 2004, *za dobu pojištění se považují též doby zaměstnání získané před 1. lednem 1996 podle předpisů platných před tímto dnem, s výjimkou doby studia po dosažení věku 18 let; jde-li však o dobu zaměstnání v cizině před 1. květnem 1990, hodnotí se tato doba, jen pokud bylo za ni zapláceno pojistné, a to nejdříve ode dne zaplacení pojistného.* Podle odst. 2 téhož ustanovení se za náhradní dobu pojištění *považují též náhradní doby získané před 1. lednem 1996 podle předpisů platných před tímto dnem a doba pobírání důchodu za výslubu let. Za náhradní dobu pojištění se považuje též doba studia získaná před 1. lednem 1996 podle předpisů platných před tímto dnem, a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let.*

[17] Podle § 11 písm. a) zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1995, *pokud nevyplývá něco jiného z mezinárodních smluv, hodnotí se z dob zaměstnání a náhradních dob v cizině pro vznik a výši nároků na důchod doby uvedené v § 8 odst. 1 písm. f) a v § 9 odst. 1 písm. e), jde-li o československé státní občany.* Ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) téhož zákona stanovilo, že *zaměstnáním se rozumí (...) studium po skončení povinné školní docházky.*

[18] Nejvyšší správní soud se srovnatelnými případy týkajícími se zohlednění doby studia (a zaměstnání) v zahraničí před rokem 1996, kdy nabyl účinnosti zákon č. 155/1995 Sb. již opakovaně ve své judikatuře zabýval. V rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2012, č. j. 4 Ads 145/2011 - 59, se zabýval případem žalobkyně, která jako sovětská občanka studovala v letech 1969 až 1975 na Volgogradském státním pedagogickém institutu v Ruské SSR, následně v Ruské SSR do roku 1981 pracovala, později však přesídlila do tehdejšího Československa a následně získala české občanství. Nejvyšší správní soud v uvedeném rozsudku nejprve konstatoval, že ve vztahu k Rusku pozbyla Dohoda mezi ČSR a SSSR o sociálním zabezpečení platnosti přede dnem uplatnění žádosti o starobní důchod, Rusko tedy bylo nutno považovat za bezesmluvní cizinu. Proto bylo možné doby studia a zaměstnání žalobkyně posuzovat výhradně na základě českých předpisů, tj. zákona č. 155/1995 Sb. a č. 100/1988 Sb. Ve vztahu k době zaměstnání, kterou žalobkyně získala v Rusku, Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku uvedl: *„Doby zaměstnání získané v cizině před 1. 5. 1990 bylo možné započít do doby důchodového pojištění pouze v případě, že za ně bylo nejpozději do konce roku 1999 zapláceno pojistné. V tomto směru je možné plně odkázat na odůvodnění napadeného rozsudku městského soudu. Stěžovatelka přitom netvrdí, že za doby zaměstnání v cizině pojistné v uvedené lhůtě zaplatila ani taková skutečnost nevyplývá z obsahu správního spisu.“* K jinému závěru však Nejvyšší správní soud dospěl ve vztahu k době studia na Volgogradském státním pedagogickém institutu: *„Doba studia v cizině získaná před 1. 1. 1996 podle předpisů platných před tímto dnem se však podle § 13 odst. 2 věty druhé zákona o důchodovém pojištění považuje bez dalšího za náhradní dobu pojištění, a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let. Jedinou podmínkou pro hodnocení této doby je pak podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2008, č. j. 6 Ads 23/2007 - 101, české státní občanství žadatele o důchod. (...) Na této*

skutečnosti nemůže nic změnit ani to, že stěžovatelka v době studia v cizině nebyla československou státní občankou, neboť se narodila na území bývalého SSSR a české (československé) státní občanství získala až později.“

[19] V nyní posuzované věci, která je zcela analogická s věcí rozhodovanou Nejvyšším správním soudem ve shora citovaném rozsudku pod sp. zn. 4 Ads 145/2011, Nejvyšší správní soud neshledal žádný důvod, proč se od právního názoru tam vysloveného v nyní rozhodované věci odchýlit. Není sporu o tom, že důchodové nároky žalobkyně je nutno posuzovat výhradně podle českých právních předpisů, neboť ve vztahu k území Arménie zanikly účinky Dohody mezi ČSR a SSSR o sociálním zabezpečení sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 76/2009 Sb. m. s., tedy před podáním žádosti o přiznání starobního důchodu žalobkyní, přičemž žádná jiná mezinárodní smlouva, která by měla za předmět koordinaci v oblasti sociálního zabezpečení mezi Českou republikou a Arménií sjednána nebyla. Tato skutečnost má pro žalobkyni ten nepříznivý následek, že jí nelze zohlednit dobu zaměstnání v Arménii po ukončení jejího vysokoškolského studia (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 3. 2005, č. j. 6 Ads 40/2003 – 47). Stejně jako v případě řešeném v rozsudku ve věci sp. zn. 4 Ads 145/2011 i žalobkyně v nyní posuzované věci v době svého vysokoškolského studia v zahraničí nebyla československou (českou) občankou, ale občanství České republiky získala naturalizací později, před podáním žádosti o přiznání starobního důchodu. Proto i v tomto případě musí Nejvyšší správní soud konstatovat, že na žalobkyni dopadá právní úprava v § 11 písm. a) a § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1995 a § 13 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. Proto se vysokoškolské studium stěžovatelky v Jerevanu po dovršení věku 18 let nejvíce však po dobu šesti let, tj. od 2. 4. 1970 do 25. 6. 1974 hodnotí jako náhradní dobu pojištění. Tuto dobu je povinna stěžovatelka žalobkyni zohlednit obdobně jako dobu péče o děti, jak správně konstatoval krajský soud.

[20] Nejvyšší správní soud se konečně musel zabývat zohledněním doby vysokoškolského studia žalobkyně před dovršením věku 18 let, tj. 1. 10. 1969 do 1. 4. 1970. Zohlednění této doby jako náhradní doby pojištění je vyloučeno (srov. § 13 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb.). To však nebrání případnému zohlednění této doby jako doby pojištění podle § 13 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. ve spojení s § 11 písm. a) a § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1995. V této souvislosti je třeba uvést, že ve vztahu k této době není důvod přistupovat odchylně k interpretaci § 11 písm. a) a § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1995, ohledně splnění podmínky státního občanství. Co se týče povinnosti zaplatit za předmětnou dobu zaměstnání pojistné, jak namítá i stěžovatelka v kasační stížnosti, je třeba vyjít z dosavadní judikatury Nejvyššího správního soudu, která popřela nutnost uhrazení pojistného pro zohlednění doby studia v zahraničí před rokem 1990 jako doby pojištění podle § 13 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., avšak pouze ve vztahu k nárokům na důchod vzniklým v době od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2003. V rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2008, č. j. 6 Ads 23/2007 - 101, č. 1549/2008 Sb. NSS, k tomu zdejší soud uvedl: „Pro příkrrou nerovnost v zacházení s definovanou skupinou pojištěnců, kam patří se svými nároky i žalobce, Nejvyšší správní soud považuje za jediné možné východisko neaplikovat § 13 odst. 1 větu za středníkem zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, na nároky vzniklé v období 1. 1. 1996 - 31. 12. 2003, u nichž má být hodnocena doba studia v cizině před 1. 5. 1990. Doby studia v cizině budou tedy hodnoceny jako doby zaměstnání pro nároky vzniklé v období 1. 1. 1995 – 31. 12. 2003 bez povinnosti zaplatit za tyto doby pojistné. Pro nároky na důchody vzniklé po 31. 12. 2003 půjde o dobu náhradní.“ U nároků vzniklých po 31. 12. 2003 tedy neexistuje tak intenzivní nerovnost, která by vedla k nutnosti odstranění zakryté mezery v zákoně cestou teleologické redukce, k níž se uchýlil Nejvyšší správní soud v rozsudku ve věci sp. zn. 6 Ads 23/2007, a to proto, že dobu studia v zahraničí je možné zohlednit za podmínek vyplývajících z § 13 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., byť v omezeném rozsahu. Pro zohlednění doby studia v zahraničí jako doby náhradní u nároků vzniklých od 1. 1. 2004, jak bylo výše uvedeno, se tedy rovněž nevyžaduje úhrada pojistného, platí však

pokračování

omezující podmínky stanovené v § 13 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., tedy započítává se pouze doba studia po dovršení 18 let věku v rozsahu nejvýše 6 let. Ve vztahu k nyní řešenému případu a zohlednění doby vysokoškolského studia žalobkyně v Jerevanu od 1. 10. 1969 do 1. 4. 1970 tedy platí, že by mohla být započtena jako doba zaměstnání v cizině před 1. 5. 1990, a to pouze za splnění podmínky uvedené v § 13 odst. 1 (na konci) zákona č. 155/1995 Sb., v případě zaplacení pojistného. K tomu však v případě žalobkyně nedošlo. Proto dobu studia od 1. 10. 1969 do 1. 4. 1970 nelze zohlednit.

[21] Co se týče jednotlivých námitek vznesených stěžovatelkou proti zohlednění doby vysokoškolského studia žalobkyně v Jerevanu, lze konstatovat, že všechny byly vyvráceny výše citovanou prejudikaturou Nejvyššího správního soudu. Ke stěžovatelkou namítané podmínce vyslání ke studiu v zahraničí, Nejvyšší správní soud konstatuje, že ani sama stěžovatelka ve svém rozsáhlém podání nedokázala srozumitelně vysvětlit, o jaký právní předpis by se tento požadavek měl opřít. Pokud stěžovatelka argumentovala rozsudkem Nejvyššího správního soudu ve věci sp. zn. 6 Ads 23/2007, je třeba konstatovat, že nyní řešený případ je zcela odlišný. Ve věci sp. zn. 6 Ads 23/2007 zdejší soud analyzoval právní úpravu v tuzemských předpisech a v Dohodě mezi ČSR a SSSR o sociálním zabezpečení pro potřebu rozlišení, která právní úprava dopadala na jím řešený případ. Dospěl k závěru, že žalobce, který byl vyslán ke studiu v SSSR na základě Dohody mezi vládami ČSR a SSSR z 18. 3. 1958 o vzájemné výměně studentů a aspirantů ke studiu na vysokých školách a vědecko-výzkumných ústavech (č. 25/1958 Sb.), byl v režimu obdobném tzv. vyslaným pracovníkům, proto právní úpravě v Dohodě mezi ČSR a SSSR o sociálním zabezpečení nepodléhal a bylo nutno na něj aplikovat pouze české (československé) důchodové předpisy. V nyní rozhodované věci ovšem ve vztahu k žalobkyni Dohodu mezi ČSR a SSSR o sociálním zabezpečení aplikovat ze shora uvedených důvodů nelze, proto posuzování této otázky není relevantní. K podmínce placení pojistného Nejvyšší správní soud uvádí, že stěžovatelka se nechala zmást tím, že krajský soud v odůvodnění svého napadeného rozsudku uvádí opakovaně nesprávně, že doba studia by žalobkyni měla být započtena jako doba pojištění, ačkoli správně má být tato doba zohledněna ve shora uvedeném rozsahu jako náhradní doba pojištění. U náhradní doby pojištění přitom nepřipadá zaplacení pojistného v úvahu, což sama stěžovatelka uznává a rovněž žalobkyni takto započtetla dobu péče o děti v zahraničí, aniž by na zaplacení pojistného trvala.

[22] Nejvyšší správní soud poukazuje na argumentační kruh, který ve své kasační stížnosti stěžovatelka provedla, když uznala, že zákonem č. 110/1990 Sb. byla odstraněna podmínka souhlasu československých orgánů s pobytem pojištěnce v zahraničí pro zohlednění dob zaměstnání a náhradních dob (§ 169a zákona č. 100/1988 Sb.), na druhou stranu ovšem uvádí, že podmínkou zohlednění těchto dob zůstává vyslání československými orgány, tedy fakticky souhlas československých orgánů s pobytem pojištěnce v zahraničí. Takto se stěžovatelka domáhá, aby výkladem bylo výslovně popřeno znění zákona, ale i jeho účel, kterým bylo odstranění diskriminace pojištěnců, kteří se zdržovali v zahraničí bez souhlasu československých orgánů.

[23] Pokud se stěžovatelka dovolávala toho, že judikatura k podmínce státního občanství pro zohlednění studia v zahraničí je v rozporu s předpisy EU, případně s koordinačními smlouvami zakazujícími diskriminaci pojištěnců na základě státního občanství, Nejvyšší správní soud odkazuje na vypořádání této námítky ve shora citovaném rozsudku zdejšího soudu ve věci sp. zn. 4 Ads 145/2011. V tomto rozsudku se uvádí: „*Takový požadavek přitom v dané věci nekoliduje ani se zásadou rovného zacházení při koordinaci vnitrostátních systémů sociálního zabezpečení mezi státy Evropské unie, která zakazuje diskriminaci na základě státního občanství. Stěžovatelka totiž získala dobu studia na území dnešní Ruské federace, takže na daný případ nemůže dopadat nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, ani nařízení Rady (ES) č. 859/2003 ze dne 14. května 2003, kterým se působnost nařízení (EHS) č. 1408/71 a nařízení*

(EHS) č. 574/72 rozšiřuje na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti (v rozhodné době bylo v platnosti na základě čl. 90 odst. 1 písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004). Tato nařízení se totiž vztahují jen na doby pojištění (zaměstnání) získané v členských státech Evropské unie a neobsahují žádné ustanovení, které by se v dané věci dalo aplikovat též na doby pojištění (zaměstnání) získané v nečlenských státech. Uznání doby studia stěžovatelky v cizině před 1. 1. 1996 na základě jejího českého státního občanství tedy není v rozporu s evropským právem.“

[24] Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že napadený rozsudek krajského soudu je zčásti založen na nesprávných důvodech, respektive závazný právní názor vyslovený krajským soudem je nepřesný. Nejvyšší správní soud proto koriguje závazný právní názor vyslovený krajským soudem v napadeném rozsudku tak, že ze studia žalobkyně na Arménském státním pedagogickém institutu Ch. Abovjana Řádu rudého praporu v Jerevanu v letech 1969 až 1974, je třeba pro účely posouzení její žádosti o přiznání starobního důchodu zohlednit období po dosažení 18 let věku žalobkyně, tj. od 2. 4. 1970 do 25. 6. 1974, a to jako náhradní dobu pojištění. Zrušující výrok napadeného rozsudku a podstatná část důvodů vyslovených krajským soudem však ob stojí, proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl s tím, že závazný právní názor byl Nejvyšším správním soudem opraven (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 4. 2009, č. j. 8 Afs 15/2007 - 75, č. 1865/2009 Sb. NSS).

III.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[25] Nejvyšší správní soud na základě výše uvedeného kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

[26] O nákladech pak Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Procesně úspěšná žalobkyně má právo na náhradu odměny právní zástupkyně za jeden úkon právní služby [vyjádření ke kasační stížnosti, § 11 odst. 1 písm. d) a § 9 odst. 2 ve spojení s § 7 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif] ve výši 1.000 Kč a náhradu hotových výdajů ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb.). Právní zástupkyně žalobkyně nedoložila, že by byla plátcem DPH. Celkově tedy je stěžovatelka povinna zaplatit žalobkyni na nákladech řízení o kasační stížnosti 1.300 Kč do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku, k rukám právní zástupkyně žalobkyně.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. dubna 2014

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu